

Олюшинець А.П., здобувач вищої освіти 3-го курсу спеціальності 015 «Професійна освіта» (Технологія виробництва та переробки продукції сільського господарства)»

Миколаївський національний аграрний університет

ЛАНДШАФТНИЙ ПАРК «ТИЛІГУЛЬСЬКИЙ» ЯК КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Збереження та відновлення культурної спадщини є складною проблемою в Миколаївській області. Трансформовані найбільш вразливі компоненти: природні рослинні угруповання шляхом вирощування монокультури та вигоптуння худобою; тваринний світ з причин порушення місць існування та нерегламентованого мисливства [1]. До нас дійшли мінімально перетворені, умовно природні степові ландшафтні комплекси лиш в місцях які з тих або інших причин залишились майже незайманими. Актуальним і не вирішеним сьогодні залишається питання збереження різноманітності природних ландшафтних комплексів.

Одним з пріоритетних практичних питань збереження та популяризація історико-культурної спадщини у Миколаївській області, в умовах тотальної антропогенної перетвореності оточуючого світу, є створення оптимальної мережі заповідних об'єктів, як резерватів сучасної історико-культурної спадщини [2]. Воно являє для суспільства екологічну, наукову, естетичну та національну цінність. Особливо гостро проблема збереження сучасного природного різноманіття стоїть в регіонах з високим ступенем антропогенної перетвореності території, де порушено співвідношення між промисловими об'єктами, ріллею, природними кормовими угіддями, водно-болотними комплексами та іншими геосистемами.

В наслідок виникнення дисбалансу між площами господарських та умовно-природних земель, а відповідно й скорочення різноманіття, зменшується ерозійна стійкість агроландшафтів, знижується швидкість відновлення ґрунтової родючості [3], відбувається засолення ґрунту, замулення водоймів та інші негативні явища. Таким чином людина втрачає придатний для її життя простір. Розуміючи це людство намагається зберегти середовище свого існування шляхом збереження природного різноманіття та історико-культурної спадщини.

В умовах невинної антропогенної трансформації природних ландшафтів одним з основних шляхів збереження біотичної різноманітності є створення об'єктів природно-заповідного фонду, які зберігають і історико-культурну спадщину [4]. Створення регіональних ландшафтних парків надає змогу популяризувати збереження природного різноманіття, розповідати туристам та відвідувачам про рекреаційні можливості цих унікальних природних об'єктів.

Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський» включає узбережжя та прилеглі акваторії Тилігульського лиману в межах Березанського району

Миколаївської області загальною площею 8195,4 гектара. Парк створено з метою збереження та раціонального використання узбережжя та прилеглої акваторії Тилігульського лиману.

Тилігульський лиман належить до водойм «каспіїв» бо постійно пульсує, після різкого зменшення в об'ємі раптово розширюється, віт того у лимані присутній широкий спектр змін солоності води та рівневого режиму. Це формує у ньому складні комплекси водних мешканців - від прісноводних до морських. В районі Ташинської затоки та гирла річки Царега знаходиться один з найбільших на півдні України цілинних степових масивів. Це вплинуло на багатство флори узбережжя Тилігульського лиману, яка нараховує близько 620 видів судинних рослин.

У складі флористичних комплексів парку - велика кількість рідкісних і зникаючих видів, занесених до Червоної книги України та Європейського червоного списку: астрагал одеський, горицвіти весняний та волзький, дрік скіфський, зозулинець болотний, ковили волосиста, Лессінга, морковниця прибережна, підсніжник Ельвеза, пізньоцвіт анкарський, пирій ковилолистий, пустельниця головчата, сон лучний, тюльпани бузький та Шренка.

Територія заповідного об'єкту має важливе культурне значення. На узбережжі лиману виявлено низку поселень епохи пізньої бронзи, античної доби, черняхівської культури. Тилігул був одним із районів найбільш ранньої українсько-козацької колонізації. Він здавна використовувався людьми для вилову риби та мореплавства. За історичними свідченнями сюди заходила «червона» риба, скумбрія, ставрида та навіть тунець, тобто лиман мав постійний зв'язок з морем. Пізніше він став ізольованим, а середземноморські вселенці в цей період повністю зникли. У багатоводні роки, після весняних повеней тут у великій кількості траплялись лящ, тараня, судак, короп, карась та інші прісноводні види.

Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський» - це унікальний об'єкт із наразі ще нереалізованими до кінця можливостями. Але ми знаємо його потенціал і знаємо, як його реалізувати. Він має велике значення для сучасної екологічної освіти та наукових досліджень, щороку у весняно-літній період на базі ландшафтного парку «Тилігульський» проходять навчальні та виробничі практики студенти-біологи Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, студенти-екологи Чорноморського національного університету імені Петра Могили [5].

Тилігульський лиман є об'єктом наукових досліджень фахівців [науково-дослідницького інституту Національної академії наук України](#), Інституту зоології імені Шмальгаузена НАН України, ДУ «Український НДІ медичної реабілітації та курортології МОЗ України», Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, *Одеського державного екологічного університету* інших. На території парку п'ять заказників: державного значення орнітологічний заказник - «Коса Стрілка»; ботанічний

заказник «Калинівський»; два ландшафтних заказника - «Каїрівський» і «Новомиколаївський», орнітологічний «Тилігульський пересип».

Враховуючи високу естетичну та пізнавальну цінність природних ландшафтів Тилігульського лиману і наявність багатьох археологічних пам'яток, у межах заповідного об'єкта прокладено низку туристичних маршрутів і екологічних стежок [6].

Отже, ландшафтні парки служать оазисами для зберігання генетичного фонду, а їх природні екосистеми своєрідними еталонами для окремих галузей народного господарства, зв'язаних з різними формами природокористування. Збереження такого визначного об'єкту природи як Регіональний ландшафтний парк «Тилігульський», що є окрасою Миколаївської області, це складна справа яка потребує відповідального ставлення та комплексного підходу.

Інформаційні джерела

1. Про природно-заповідний фонд України [Текст] : закон України від 16.06.1992 № 2456-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 34.

2. Курепін В. М. Локальні екологічні проекти у розвитку місцевого господарювання / В. М. Курепін, А. В. Демченко // Глобальні ризики у формуванні міжнародної екологічної безпеки. Збережемо джерело життя – воду! [Електронний ресурс] : тези доповідей здобувачів вищої освіти спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті до Всесвітнього Дня водних ресурсів, м. Миколаїв, 22 квітня 2020 року. - Миколаїв : МНАУ, 2020. – С. 22-26. URL: <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7056>.

3. Курепін В. М. Агрохімічне обслуговування та його вплив на екологічний стан і охорону навколишнього середовища / В. М. Курепін, В. С. Іваненко // Актуальні проблеми землеробської галузі та шляхи їх вирішення : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 4-6 грудня 2019р. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – С. 92 – 94. URL: <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6405>.

4. Курепін В. М. Механізм управління екологічною безпекою об'єктами господарювання на засадах маркетингу / В. М. Курепін, В. С. Іваненко // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти : матеріали IV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 20-21 листопада 2019р. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – С. 169 – 172. URL: <http://dSPACE.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6411>.

5. Курепін В. М. Проблеми екологічної свідомості здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти аграрного профілю / В. М. Курепін, А. В. Демченко // Осінні наукові читання : матеріали XXIII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, секція № 10. Педагогічні науки, м.

Тернопіль, 27 листопада 2019 р. – Тернопіль : ГО «Наука та освіта без кордонів», 2019. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6415>.

6. Лазіс М. І. Рекреаційно-туристичні зони: кайони Миколаївщини // Розвиток туристичної галузі та індустрії гостинності: проблеми, перспективи, конкурентоздатність : матеріали I Міжнародної конференції здобувачів та молодих вчених, м. Дніпро, 25 березня 2021р. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. С. 289-291. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9114>.

Сидоренко В.В., здобувач вищої освіти 1-го курсу спеціальності 015 «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)» Миколаївський національний аграрний університет

СІЛЬСЬКИЙ ТУРИЗМ, ЯК СПЕЦИФІЧНА ФОРМА ПІЗНАННЯ ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Сільський туризм, як специфічна форма відпочинку на селі має широкі можливості використання природного, матеріального і культурного потенціалу регіону. Сільська територія у сучасному розумінні є складною та багатофункціональною системою, здатною до самоорганізації, яка об'єднує природно-географічні та історико-культурні зони адміністративно-територіальних утворень у сільській місцевості.

Історико-культурну зону, туристичну привабливість Миколаївської області, прикрашає «Хутір-зимівник козацького полковника Бугогардової паланки 17-18 століття» (історична реконструкція). Зимівник це не тільки джерело добробуту та осередки козацького господарювання, але і охорона козацьких традицій [1]. В зимівниках осідали старі козаки, вже неспроможні нести військову службу, вони були зберігачами традицій та козацьких звичаїв, вчителями молоді. У нового покоління що зростало в зимівниках, завдяки особливим умовам виховання та близького до природи способу життя формувався козацький тип особистості - специфічний розумовий склад та особливі навички і вміння.

Зимівник - ключовий елемент туристичної інфраструктури цього маршруту, призначений для ознайомлення з побутом та життям українського народу на межі 17-18 століть, а також для відпочинку та годування туристів в атмосфері історичної ідентичності [2]. При належному відношенні та системному підході має надати значний поштовх в розвитку індустрії туризму в області.

Саме відновлення культури та звичаїв, форм виховання та способу життя в традиціях козацтва має за ціль проект історичної реконструкції зимівника 17 - 18 століття. Це дасть можливість в натуральних умовах досліджувати способи досягнення козацького здоров'я та довголіття, методи